

ΕΝΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΤΟΝ ΑΡΧΑΙΟ ΡΑΜΝΟΥΝΤΑ

Λύκειο Ν. Χαλκηδόνας, Α' & Β' τάξεις, 1994



Ως θέμα του φετινού περιβαλλοντικού μας προγράμματος επιλέξαμε τη μελέτη του αρχαιολογικού χώρου του αρχαίου Ραμνούντα, αφού παρακολούθησαμε ένα πρόγραμμα για την Ακρόπολη, το οποίο αποτέλεσε το ουσιαστικό ερέθισμα. Το εκπαιδευτικό υλικό της Ακρόπολης, τα ενημερωτικά φυλλάδια τα σχετικά με την κατασκευή ενός ναού, με τους ρυθμούς της κλασικής αρχαιότητας, με τις φθορές και τη συντήρηση των μνημείων, με την αρχαία ελληνική ενδυμασία καθώς και οι μουσειοσκευές που δανειστήκαμε, όπως η Λιθοξοϊκή, μας διευκόλυναν στην προσέγγιση και μελέτη των επιμέρους θεμάτων μας.

Η διαπίστωση της αδιαφορίας των μαθητών μας στη διάρκεια των επισκέψεων σε αρχαιολογικούς χώρους, αποτέλεσμα της άγνοιας και της έλλειψης δεσμών με τους χώρους αυτούς, ήταν το δεύτερο ισχυρό κίνητρο να επέμβουμε με ένα περιβαλλοντικό πρόγραμμα για να ανατρέψουμε αυτή τη συμπεριφορά. Επιλέξαμε τον αρχαίο Ραμνούντα γιατί είναι δήμος της Αττικής ερημικός και μοναχικός, ο καλύτερα διατηρημένος, όπου το τοπίο έχει μείνει φυσικό, αναλλοίωτο, αποτέλεσμα της απαγόρευσης της οικοδόμησης στην περιοχή. Επειδή οι ανασκαφές συνεχίζονται, δίνεται η δυνατότητα στους μαθητές να παρακολουθήσουν τις εργασίες, η δε ανασύσταση του θριγκού του ναού της Νέμεσης έχει γίνει με μοναδικό τρόπο. Το γεγονός ότι ο χώρος ήταν άγνωστος στους μαθητές ακόμα και ως άκουσμα, τους κίνησε την περιέργεια και το ενδιαφέρον να τον εξερευνήσουν, ο δε συνδυασμός των επισκέψεων με πεζοπορία, μπάνιο στα αρχαία λιμάνια και υπαίθριο φαγητό προκάλεσε τον αναγκαίο ενθουσιασμό για να ξεκινήσουμε το πρόγραμμά μας.

Σε πρώτο στάδιο θέσαμε ως στόχο να γνωρίσουμε ένα προς ένα τα μνημεία του χώρου, ιστορικά και αρχαιολογικά. Η γνώση αποκτήθηκε με:

- πολλαπλές επισκέψεις στον αρχαιολογικό χώρο,
- λεπτομερή παρατήρηση των μνημείων,
- φωτογράφιση,
- μελέτη βιβλιογραφίας,
- συνεντεύξεις με την υπεύθυνη αρχαιολόγο και τους συντηρητές των μνημείων.

Αφού χρησιμοποίησαν οι μαθητές όλες τις προηγούμενες πληροφορίες και γνώσεις από τα σχολικά μαθήματα και από ιστορικά και αρχαία κείμενα, είχαν τα εφόδια να προχωρήσουν στο επόμενο στάδιο, στην αναβίωση χαρακτηριστικών πτυχών της καθημερινής ζωής, να δουν το χώρο γεμάτο ζωή και κίνηση. Βοσκοί και τεχνίτες, αγρότες και ψαράδες, έφηβοι στρατιώτες και προσκυνητές κυκλοφορούν, ζουν, σκέφτονται, διασκεδάζουν ανάμεσα σε οικήματα, αποθήκες, στάνες, πηγάδια, γυμναστήρια, ιερά.

Στην επόμενη φάση με απελευθερωμένη την όραση, τη σκέψη και τη φαντασία, η ομάδα έχει βιώσει το χώρο, έχει συνδεθεί μαζί του, το κάθε μνημείο έχει αποκτήσει ζωή και οι μαθητές αντιλαμβάνονται ότι σε κάθε αρχαιολογικό χώρο η κάθε πέτρα έχει μυστικά που αξίζει να τα ανακαλύπτουν.

Στη φάση αυτή παίρνουν πρωτοβουλίες, εκφράζονται καλλιτεχνικά με σκίτσα, ζωγραφική, καλλιτεχνική φωτογραφία, ποίηση, πεζά εμπνευσμένα από τη σύνδεσή τους με το χώρο.

Ο τελικός στόχος είναι η γνώση, η επαφή, η σύνδεση με τα αρχαιολογικά μνημεία να οδηγήσουν στην κατανόηση της αξίας τους ως φορέων μνήμης της καθημερινής ζωής και της σκέψης των αρχαίων και να προκαλέσουν την αγάπη, το σεβασμό και την προστασία της πολιτισμικής μας κληρονομιάς.

Οι μαθητές χωρίστηκαν σε 7 ομάδες των 3 ατόμων, οι οποίες ανέλαβαν τα εξής θέματα:

1. Ακμή και παρακμή του αρχαίου Ραμνούντα: Συγκέντρωσαν στοιχεία γεωγραφικά, ιστορικά, κλωρίδας, πανίδας, οικονομικής ζωής, για τις κοινωνικές τάξεις, τις σχέσεις με την Αθήνα, για τα αίτια ακμής και παρακμής του δήμου.

2. Νέμεση - Θέμιδα - Αμφιάραος: Συγκέντρωσαν μυθολογικά και θρησκευτικά στοιχεία για τη Νέμεση, την κύρια θεότητα, αλλά και τη Θέμιδα και τον Αμφιάραο, που λατρευόταν επίσης στο δήμο.

3. Ιερό της Νέμεσης: Η ομάδα μελέτησε το μικρό και το μεγάλο ναό της Νέμεσης (αρχιτεκτονικό ρυθμό, υλικά, εργαλεία, χρονολόγηση, αίτια καταστροφής τους).

4. Γλυπτά: Μελέτησαν τα χαρακτηριστικά των αγαλμάτων, τα υλικά, τους γλύπτες, βρήκαν στοιχεία για την ενδυμασία και τον καλλωπισμό της εποχής εκείνης. Μελέτησαν επίσης τη βάση του αγάλματος της Νέμεσης και τον τρόπο ανασύστασής του.

5. Ταφικά μνημεία: Μελετήθηκαν οι ταφικοί περιβόλοι και τα επιγράμματα, τα έθιμα της ταφής, οι αντιλήψεις για το θάνατο, και αντλήθηκαν στοιχεία για την οικογενειακή ζωή.

6. Φρούριο - θητεία εφήβων: Συγκέντρωσαν στοιχεία σχετικά με τη στρατιωτική θητεία, την ψυχαγωγία των εφήβων, τη στρατηγική σημασία του φρουρίου του Ραμνούντα.

7. Φθορές - συντήρηση μνημείων: Η τελευταία ομάδα ασχολήθηκε με τις αιτίες των φθορών, που οφείλονται στη βιαιότητα των φανατικών χριστιανών, στη δράση αρχαιοκαπήλων και στην αναπόφευκτη επένεργεια του χρόνου. Μελέτησαν επίσης τα προβλήματα συντήρησης και ανασύστασης του θριγκού του ναού της Νέμεσης και της βάσης του αγάλματος της θεάς.

Μετά από την ολοκλήρωση των εργασιών των ομάδων, έγινε αλληλοενημέρωση και προέκυψαν τα συμπεράσματα και η τελική σύνθεση. Όλη η μελέτη πήρε τη μορφή εντύπου και παρουσιάστηκε στο σχολείο. Επίσης η ομάδα ανέλαβε την ξενάγηση στον αρχαιολογικό χώρο των συμμαθητών και των καθηγητών του σχολείου μας.

Αιμ. Γιαννικοπούλου, Ε. Μπαλή